הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר עבודה

שורשי הים על משנה תורה, הלכות כלי המקדש והעובדין בו

רבי יצחק מאיו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שורשי הים על משנה תורה, הלכות כלי המקדש והעובדין בו

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-כלי-המקדש-והעובדין-בו/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה יב 4
פרק ב 5
הלכה יא 5
הלכה יג 5
פרק ג 7
הלכה ב 7
פרק ו 9
הלכה ט 9

פרק א

הלכה יב

שורש כלי שרת אין צריך משיחה כל **כלים וכו' ודבר זה אינו נוהג לדורות כו'**. עיין במה שהק' הרמ"ל דבפרק כל המנחות דפ"ז כתבו התוס' שדרשא זו דאותם במשיחה ולא לדורות הוא דוקא לר"ע דס"ל דמדות יבש לא נתקדשו אבל למאן דאית ליה שנתקדשו מבפנים הא אצטריך קרא למעט מידת יבש מבחוץ ולפ"ז ק' לרבינו שהרי בר"פ פסק דלא כר"ע וי"ל עכ"ל ועיין בספר שיח יצחק בחי' ליומא די"ו ע"ב וע"ג שכתב וז"ל ויראה דלהכי דייק הרמב"ם שם דמוכח ליה מקרא דאשר ישרתו בם בקדש בשירות הם מתקדשים ולא הזכיר דרשא דואותם כלל משום דס"ל דלמ"ד דמידת יבש נתקדשה בפנים להכי אצט' אותם דמשיחה שאינה נוהגת לדורות נפ"ל מאשר ישרתו לחודיה דאי משום דהו"א הני הוא דבמשיחה לדורות במשיחה ובעבודה דהא כתיב וכן תעשו לדורות כדאיתא התם בשבועות דס"ל להך מ"ד דכמו כן תעשו לא אירייא דאתבנית כלים דוקא קאי כמו שפי' רש"י בחומש ועיין בהרא"ם שם ולא אמשיחה וא"כ בלאו אותם ידעינן שפיר דלדורו' בעבודה לא במשיחה אלא דסתמא דתלמו' אשמועי' דאף למ"ד דמידת יבש לא נתקדשה דהשתא אייתר ליה אותם אע"ג דכתיב אשר ישרתו הו"א לדורות במשיחה דהא כתיב וכן תעשו וכי היכי דקפיד קרא אפי' אתבנית אימא דקפיד נמי אמשיחה דומיא דמשכן אבל קושטא הוא דלמ"ד נתקדשה אותם אצט' שפיר למעט מידת יבש בחוץ כנלע"ד עכ"ל ולדידי ק"ל דאם אית' דמאשר ישרתו לחודיה נפ"ל ולא מאותם דכלים בעבודה מתקדש דקרא דוכן תעשו לא קאי אלא אתבנית הכלים כמ"ש רש"י בפי' החומש א"כ מנ"ל שאין מוסיפין על עזרות אלא במלך ונביא ובע"א זקנים ובכל הני דתנן בשבועות דהתם לא נפ"ל אלא מקרא דוכן תעשו ולדברי הרב הנז' נר"ו קרא דוכן תעשו לא קאי אלא אתבנית המשכן וכליו ולא על האופן קדושתן אלא ודאי דקרא אף באופן עשייתן וקדושתן קאי דרש"י ז"ל בפי' החומש פשטיה דקרא קמפרש כמנהגו הטוב וא"כ הדרא קו' הרמ"ל לדוכתא מיהו לע"ד נראה דרבינו משמע ליה דמאותם שמעינן תרתי בין דרשא זו דאותם במשיחה ולא לדורות במשיחה ובין דרשא זו דאותם במשיחה ולא בחוץ במשיחה ולאו משום דתרתי שמע מינה אלא משום דאי אתי קרא לדרשא דאותם במשיחה ולמעט מידות יבש מבפנים לחודיה הא איכא קרא אחרינא דדריש ר' בספרי ואיתא בילקוט דדריש קרא דוימשח אותו ויקדש אותו כיע"ש ודוק.

פרק ב

הלכה יא

שורש מקטיר קטורת זרה מזבח **הזהב שבהיכל עליו מקטירין הקטורת בכל יום ואם הקריב או הקטיר או הסיך נסך לוקה שנאמר לא תעלו עליו קטורת זרה.** ע"כ. הנה הרב כמהר"י אלפ'אנדארי בספר מוצל מאש דת סימן נ"א דכ"ג ע"א הקשה על ר' למה לא פירש שיעורו אם הוא בכזית או בכל שהוא כמו שפי' גבי כל שאור וכל דבש בפ"ה מה' איסורי מזבח יע"ש. ולע"ד ל"ק כלל לפי מ"ש התוספות שם בפרק כל המנחות דנ"ח ע"ב ד"ה חצי קומץ גבי פלוגתא דאביי ורבא גבי שאור ודבש דלעולם דהכי קי"ל בעלמא דאין קומץ פחות מב' זיתים ואין הקטרה פחותה מכזית כסברת רבא וריב"ל בפרק הקומץ רבה דכ"ו ע"ב וכדפסק ר' בסוף פרק י"ג מה' מע"הק ובפי"א מה' פ"המ דט"ו יע"ש וכדתנן בפרק השוחט והמעלה דק"ט ע"ב הקומץ והקטרת שהקריב באיזה מהם כזית לחוץ חייב וכדפסק רבי' בפי"ט מה' מע"הק ד"ח וד"ט ושם בר"פ יע"ש אלא דשאני שאור ודבש דרבייה בהו קרא וכמ"ש התוס' שם ובפרק השוחט דק"ז ע"ב ד"ה ר"ל יע"ש ומה גם דאשכחן לאביי גופיה שם בפרק השוחט והמעלה דק"ט ע"ב על ההיא מתני' דקומץ והלבונה וכו' דמפרש בין לרבנן ובין לר"א הקטרת של מזבח שבהיכל היתה בכזית אלא דפליגי אי ילפינן פנים מחוץ או לא יע"ש ועכ"ל דדעת אביי דדוקא גבי שאור ודבש לוקה בכ"ש משום דרבייה קרא אבל לעולם דקטורת של כל יום במזבח הזהב שבהיכל אין הקטרה פחותה מכזית וכדפסק רבינו בהדיא פ"ט מה' ביאת מקדש ודוק.

הלכה יג

שורש מצות נתינת הטבעות בארון ונזהרין **שלא ישמטו הבדים מן הטבעות וכו'**. הנה בפסוק ונתת את הטבעות על ארבע פעמותיו נחלקו רש"י והרמב"ן רש"י פי' בזוייות העליונות סמוך לכפורת והרמב"ן פי' בזוייות התחתונות והקשה מרן מלכא בס' עה"ח בפ' תרומה ע"ש מרן זקנו דבפרק המצניע דצ"ב ע"א אמרו המוציא משאוי למעלה מעשרה חייב ויליף לה ממשא בני קהת דארון ט' וכפורת טפח הרי כאן עשרה וגמירי כל טונא דמדלי איניש תלתא מלעיל ותרי תלתי מלרע יע"ש הרי שהבדים היו מונחים בשלישו של הארן יע"ש והשתא קשה בין לשיטת רש"י דלפי' לא היה הארון למעלה מעשרה כיון שהבדים היו בזוייות העליונות גם להרמב"ן קשה שהרי אמרו גמירי כל טונא דמדלי אינשי תלתא מלעיל ולדבריו כל המשא היה למעלה וליכא תלתא מלעיל ומה שישב בזה מרן מלכא שם ובספר חיים וחסד דקל"ח ע"א דפשטיה דקרא משמע או

בזויות העליונות או בתחתונות ומש"ה מהדר הש"ס למילף האי מלתא דהמוציא למעל' מעשרה מהמזבח כמ"ש שם ואבע"א מהמזבח גמרינן דס"ל דמארון ליכא ילפותא יע"ש אין זה מן הישוב דמלבד דמסדרא דתלמודא התם אתמר איפכא דמעיקרא יליף ממזבח והדר קאמר ואבע"א יליף מהארון יע"ש עוד זאת דבשלמא לדעת הרמב"ן שפירש שהיו בזויו' התחתונות והכריח כן מתיבת פעמותיו שהוא מלשון פעמיך בנעלים איכא למימר דפשטיה דקרא הכי הוי אבל לדעת רש"י דפעם הוא זוית מה הכרח יש לפרש בזויות העליונו' ולא כדרך כל מדלי טונא וגם לדעת הרמב"ן ז"ל שהכריח מלשון פעמו' שהוא לשון רגל איך הוה ס"ד דתלמודא לומר גמירי כל טונא כו' שהיו הבדים מונחים בשליש ראשון שבזויות הארון דהכתוב קורא בגרון פעמותיו.

וסבור הייתי ליישב דברי רש"י ע"פ מ"ש הרמב"ן בשם הראב"ע דשני מיני בדים היו אחד שהיו קבועים בהם ואחרים שלא היו קבועים אלא היו נותנים אותם בשעת סילוק המסעות ובכן אפשר לומר דמ"ש רש"י שהבדים היו נותנים בזויות העליונות היינו הבדים הקבועים שבהם נצטוו ליתנם בתחילת עשיית הארן ובהם כתיב לא יסורו ממנו וההיא דפרק המצניע דמשמע שהיו מונחים בשלישו של הארן היינו אותם שהיו נותני' בשעת סילוק המסעות.

ואולם ראה ראיתי להתוס' ביומא פרק הוציאו לו דע"ב ע"א ד"ה כתי' שכתבו כדברי הראב"ע דשני מיני בדים היו והכריחו כן מקרא שכתוב בפ' במדבר בנסוע המסעות ובא אהרן ובניו כו' ושמו את בדיו דמשמע דבשעת סילוק המסעות היו מניחים אותם וכן מוכיח הפסוק דכתיב בפרשת תרומה ויצקת לו ארבע טבעות זהב על ד' פעמותיו והדר כתיב ושתי טבעות על צלעו הא' וב' טבעות על צלעו השנית משמע דארבע טבעות היו על שתי צלעותיו מלבד הארבעה של ארבע פעמותיו יע"ש והשתא אי רש"י ז"ל בשיטה זו קאי הי"ל לפרש כן בקרא דושתי טבעות על צלעו כו' שהן שתים אחרות לכל צד מלבד אותן שהיו על ארבע פעמותיו ואלו הרב בהאי קרא דושתי טבעות נדחק לפרש שהן הטבעות הראשונות שהיו על ד' פעמותיו ומדנחית לפרש קרא דקאי על הראשונות משמע דלא ניחא ליה לפרש כפי' הראב"ע והתוס' שהיו שני מינים בדים וטבעות וכמו שמצינו להרמב"ן שמיאן בפי' זה ובפ' במדבר בפסוק ושמו בדיו פי' הכתוב כאותן שתי פי' שכתבו התוס' שם ביומא הא' דושמו בדיו קאי על כתפות הנושאים והפי' הב' היינו שהיו מושכין את בדי הארון לצד חוץ להיות נראים כבולטין בפרוכת כמין שני דדים כו' יע"ש.

ודרך אגב אומר מה שנתקשתי טובא בהבנת דברי התוספות שם ביומא שכתבו וז"ל

וא"ת לפי מה שפירשנו דקרא דוהבאת את הבדים בטבעות אכולהו ד' בדים קאי קשה מאי דכתיב ביה לשאת את הארן בהן כו' ונ"ל דוהבאת את הבדים לא קאי אלא אהנך בדים הקבועים שהרי אותן הבדים שאינן קבועים מה הוצרך להזכירו כאן. ולא זכיתי להבין כונתם איך ישבו קושייתם במה שתירצו עכשיו דקרא דוהבאת את הבדים לא קאי אלא אהנך בדים הקבועים דאדרבא השתא תיקשי טפי מאי דכתיב לשאת את הארון בהן שהרי באותן בדים הקבועים לא היו נושאים אותו אלא בבדים אחרים שהיו נותנים בשעת סילוק המסעות ואולי כונתם לומר דהשתא דמוקמי' קרא דוהבאת את הבדים בהנך בדים הקבועים אפשר לפ' קרא הכי והבאת את הבדים הללו הקבועים באופן שיהיו הנושאין יכולין לשאת את הארון בהם והיינו שיהיו נתונים לרוחבו על הארון ולא לאורכו שכשירצו הלוים לשאתו יכנסו בין הבדים באורך הארון שהם אמתים וחצי בין בד לבד לא כן אם הבדים הללו נתונים לאורך אינן יכולים לשאת אותו שאין שנים נכנסים בתוך אמה וחצי כדאמרינן בפרק שתי הלחם דצ"ה אבל לעולם כשהיו נושאין את הארן לא היו נושאין אותו בבדים הללו הקבועים בו אלא בבדים אחרים ואזהרת הכתוב הוא שיהיו הבדים נתונים לרוחב הארון ולא לאורך כדי שיהיו יכולים לשאת אותו בהם כלומר אפילו אם יהיו הבדים האלו נתונים שם לא יזיקו אל הנושאים כיון שאין נתונים לרוחב א"נ ה"ק ונתת אל הבדים בנתינה שוה באופן שיהיו יכולים לשאת אותו בהן ולא יהיה אחת ארוך ואחת קצר אף שאין נושאין אותו בהן יהיה באופן המועיל אם ירצו לשאת אותו בהן וכבר זה יכולין אנו לפרש כשנאמר דקרא דוהבאת את הבדי' מיירי דוקא בבדים הקבועים שלא יהיו נושאין אותו בהן משא"כ אם נאמר דקרא מיירי אף בבדים שאינן קבועים א"כ לשאת אותו בהן מתחלף פירושו דלבדים שאינן קבועים פי' לשאת אותן בהן ממש ולבדים הקבועים לאו דוקא וליתר הדקדו' שדקדק הרב ח"ה בדברי התוס' עיין בספר קרבן חגיגה סי' ס"ט ויערב לך יע"ש.

פרק ג

הלכה ב

שורש אין אומרים שירה אלא על היין איזהו **שירות שהוא בשם ה' כו' ומתי אומר שירה על כל עולות הצבור החובה ועל שלמי עצרת בעת ניסוך היין**. והנה התוספות בברכות בפרק כיצד מברכין דל"ו ד"ה שאין אומרים שירה על שום אכילת מזבח כגון זריקת דמים וניסוך המי' כי אם על היין אבל ודאי מצינו שירה בלא יין כגון הלל שבשחיטת פסחים עכ"ל וכ"כ בפרק תמיד נשחט דס"ד ד"ה קראוהו את הלל וז"ל ק' לר"י דאמרינן

בערכין די"א ובכיצד מברכין אין אומרים שירה אלא על היין והכא חזינן דאיכא שירה בלא נסכים וכן היו מקדשין העזרות בשתי תודות ובשיר ואומר ר"י דה"פ אין אומרים שירה בשעת הקרבת קרבן אלא על היין דמשמח אלדי'ם ואנשים דריש ליה ועיקר שתיה ושמחה היינו בשעת אכילה ודומיא דה"נ לגבוה בשעת הקרבת קרבן קאמר דאין אומרים שירה אלא על היין אבל שלא בשעת הקרבת קרבן היו אומרים שירה שלא על היין בכמה דוכתי עכ"ל.

ושמעתי מקשי' ומטו בה משמיה דמורינו הרב הכולל כמהר"י אלבעלי דאם כדברי ר"י מאי פריך הש"ס בערכין די"א עלה דאמר רב מתנה מנין לבכורים שטעונין שירה אתיא טוב טוב איני והאמר רשב"ן אר"י מנין שאין אומרים שירה אלא על היין שנאמר ותאמר להם הגפן כו' ומשני משכחת לה כדתני ר"י הביא ענבים ודרכן כו' יע"ש והשתא כפי דברי ר"י מאי קא ק"ל מדרשב"ן שאין אומרים שירה אלא על היין הא רשב"ן לא קאמר אלא בשעת אכילת מזבח ותקרובת קרבן והכא גבי בכורים שהיו ניתנים לכהנים ולא היו נקרבים במזבח שפיר היו אומרים שירה ולמה הוצרכו לשנויי דמיירי בשהביא ענבים ודרכן ולכאורה היא קושייא אלימתא עיין בספר תועפות ראם לכמוהר"א גאטינייו שהניחה בצ"ע יע"ש.

והנלע"ד דכיון דגבי הבאת בכורים איכא נמי קרבן שהרי שנינו בפ"ב דבכורים הבכורי' טעוני' קרבן ושיר ותנופה וכן פסק רבינו בספ"ג מה' בכורים וז"ל וכשם שטעונים תנופה כך טעונים קרבן שלמים כו' וכל דאיכא קרבן איכא נמי נסכים כמו ששנינו בפ"ט דמנחות מ"ו כל קרבנות ציבור ויחיד טעונים נסכים חוץ מן הבכור כו' ושיר של הבכורים לא היה בשעת הקרבת הנסכים אלא בשעת הבאתן לעזרה כמו שכתב שם רבינו ז"ל וכמו ששנינו בפרק ג' דבכורים וכן כתב רש"י ז"ל שם בערכין דאין לומר דשיר זה ששנינו במתניתין היינו מלבד אותו השיר שבשעת הקרבת נסכי' דזה אינו שלא מצינו בקרבן יחיד שטעון שירה אלא בקרבנות שקבוע להם זמן כמ"ש רבינו כאן בפרקין וכיון שכן פריך שפיר תלמודא דאם איתא לדרב מתנה דבכורים טעונים שירה הול"ל שהשירה יהיה בעת הקרבת הקרבן בשעת הנסכי' לא בשעת הבאת הבכורי' לעזרה מאחר דקי"ל דאין אומרים שירה אלא על היין והכא הא איכא יין וקרבן דבשלמא גבי הלל דפסח ניחא שלא היה באותו קרבן נסכים וכמו ששנינו חוץ מן המעשר והבכור והפסח אבל הכא דאיכא נסכים הול"ל שיהיה השיר בעת הנסכים ומשני דאה"נ ומתני' מיירי כשהביא יין לבכורים ודוק ועיין בירוש' פ' תמיד נשחט הלכה ה' על מ"ש תקעו והריעו ותקעו אמרו תני תמיד שיש לו נסכים תוקעין לנסכין פסחים שאין לו נסכין תוקעין לשחיטתו יע"ש.

פרק ו

הלכה ט

היום שהגיע לבני המשפחה זו להבי' עצים כו' ואסורים בו בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה כו'. ע"כ. עיין במ"ש בזה בספרי הקטן ח"א ה' ח"ומ פ"ח הלכה י"ח שורש איסור עשיית מלאכה בע"פ דק"ו ע"ד יע"ש.